

Zikrullah İbadetlerin En Sevaplısı ve Anlamı

Kemâ revâ ummunâ Âişete radiyallahu anhâ enne'n-nebiyye sallallahu aleyhi ve selleme kâle izâ enfekati'l-mer'etü min taâmi beytehâ ğayra müfsidetin kâne lehâ ecrühâ bimâ enfekat ve li-zevcihâ ecrühû bi'l-mektesebe ve li'l-hâzeni mislü zâlîke ve lâ yenkusu ba'dühüm min ecri ba'din şey'â.

Revâhu'l-Buhârîyyiüve'l-müslim.

a. Allah'ı Çokça Zikreyleyin

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Güzel bir beldede günlerimiz geçiyor. Peygamber Efendimiz'in mescidinde kılınan bir namaz, başka yerde kılınan namazlardan bin kat daha sevaplıdır. Mescid-i Haram Mekke'deki hariç 100 bin kat daha sevaplıdır. Zikrullah hakkında biraz mâlumat tazelemek istiyorum. Dünkü okuyuşunda;

Yâ eyyühe'l-lezîne âmenü'zküru'l-lâhe zikren kesîra. “Ey iman edenler! Allah'a çok zikir ile zikreleyiniz.”

Üzküru'llâhe. “Allah'ı zikrediniz.” *Zikren kesîra.* “Aşırı çok fazla zikirle zikrediniz.” *Ve-sebbihûhü bükreten ve asîlâ.* “Sabahleyin akşamleyin Allah'ı tesbih eyleyiniz.”

Fe'zkürûnî ezkürküm ve'skürûlî ve lâ tekfürûn öncesindeki âyet-i kerîmeye *f* ile bağlıdır aslında.

Cenâb-ı Hak fazl u kereminden Peygamber göndermiş; âlemlere rahmet olarak, Peygamber Efendimiz'in sıfatlarından birisi de Rahmetullahtır, Allah'ın rahmeti; *rahmeten li'l-âlemîn* âlemlere gönderilmiştir. Ben size böyle cennet yolunu gösteren, bilmediğiniz mânevî bilgileri öğreten bir peygamber gönderdiğim gibi siz de *fe'z-kürûnî* "Siz de beni zikrediniz."

Öyle yaparsanız *ezkürküm* "Ben de sizi zikrederim."

Ve'sşkürûlî. "Ve bana şükrediniz." *Ve lâ tekfürûn*. "Küfrân-ı nimette bulunmayınız."

b. Zikrin Çeşitleri

Allah'ı zikretmek çok önemli bir ibadettir. Zikrullah sözü çok geniş kapsamlı yani anlamının kapladığı alan çok geniş olan bir sözdür. Bir kere ilk hatırımıza gelen; *Allah Allah* demek, *lâ ilâhe illallah*, *lâ ilâhe illallah* demek, *sübhânallah*, *Allahu Ekber* demek, salât u selâm getirmek, *hasbünallah* demek, salavat çekmek zikrullahdır, tamam. Mübarek kelimeleri, *Esmâü'l-Hüsnâ*'yı zikretmek dinin ana inançlarını kısa kelimelerle özlü olarak ifade eden sözleri söylemek zikirdir.

Lâ ilâhe illallah, *hasbünallah*, *Allahu Ekber*, *sübhânallah*, *elhamdülillah*, *lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahi'l-aliyyi'l-azim*, *yâ Latîf*, *yâ Hak*, *yâ Mevlâ*, *yâ Rab* gibi mübarek sözler.

Bir zikir budur.

Başka?

Kur'ân-ı Kerîm zikirdir. Zaten Kur'ân-ı Kerîm'in de çeşitli isimleri var. İsimlerinden bir tanesi de *zikir*'dir.

Innâ nahnü nezzelne'z-zikre ve innâ lehû le-hâfizûn.

Demek ki insan Kur'an okuduğu zaman zikretmiş oluyor. Tavsiye ederiz burada bulunmanız, ikametiniz esnasında Harem-i Şerîf'te Kur'an'ı çok okuyun, mümkünse bir hatim tamamlayın tamamlayabilerseniz. Çünkü Kur'an okumak da zikirdir. Hem de en güzel zikir yollarından birisidir. İnsan aynı zamanda bilgilenmiş de oluyor, dininin inceliklerini öğrenmiş oluyor. Namaz kılmak da zikirdir.

Namazın da bir adı o bakımdan "zikir" diye geçiyor.

Ve le-zikru'l-lâhi ekber âyet-i kerîmesinde kast edilen namazdır. Çünkü namazda hem söz olarak *sübhânallah, Allahu Ekber, lâ ilâhe illallah* sözleri geçiyor hem Kur'an geçiyor. Çeşit çeşit zikirler var; sakal-ı şerîfin çeşitli şeylere, örtülere sarıldığı gibi, zikir içinde zikir, zikir içinde zikir var.

Ulûm-u dîniyye zikirdir. İnsanın dinini öğrenmek, öğretmek için konuşulan bütün sözle rzikirdir. İsterse içinde *Allah* sözü, resûlullah sözü geçmesin. Mesela miras hukuku;

“Vefat ettiği zaman kızı annesinden ne kadar miras alacak, oğlan ne kadar miras alacak, koca ne kadar miras alacak?”

Bu bir hesap meselesi bir de maddiyat meselesi; paranın, malın, emlâkin bölünmesi meselesi, onun öğretilmesi, ona ferâiz, ilm-i ferâiz deniliyor; o da zikirdir. İçinde isterse o esnada *lâ ilâhe illallah*, *Allah* veya Resûlullah sözü geçmesin. O fıkrada paragrafta geçmese bile o sözcükler yine zikirdir. Çünkü sonuç itibariyle Allahu Teâlâ hazretlerinin emirleri öğreniliyor. “Buyruğu neymiş, yasakları neymiş?” O öğreniliyor.

Dinî ilimlerin hepsi; onlarla meşgul olmak zikirdir. Bir insan hocasıyla otursa öğlene kadar okusa ferâiz ilmini okusa o kadar vaktini zikirle geçirmiş olur. Binaenaleyh ilim öğrenmeye de çok dikkat edin. Hele gençken insanın öğrendiği bilgiler, hatırında çok iyi kalıyor. Çocukların gençlik çağı geçmeden, onlara ilim öğretin. Ne kadar çok öğretirseniz o kadar iyi olur. Ne kadar tatlı bir şekilde meşgul ederseniz -tatlı bir şekilde diyorum yani tatsız değil kabak tadı vermesin- tatlı bir şekilde sevdirecek demek istiyorum. İlimle uğraşmak zikirdir.

Bir de zikir konusunda benim size ikaz olarak söyleyeceğim, işin en mühim tarafı; “Bir insan eğer Allah’a itaat ediyorsa, mutî ise Allah’ın istediği, emrettiği tarza o anda işlerini yapıyorsa Allah’ı zikrediyor.” demektir. Çünkü o anda Allah’ın rızası doğrultusunda, o halde bulunuyor. “Allah’ı zikrediyor.” demektir. Eğer tesbih çekmesi,

dilinden o sözlerin geçmesi az bile olsa öteki zikirlerin geçmesi az bile olsa Allah'ı zikrediyor demektir; bir. Eğer o anda Allah'a isyan yolundaysa rızasına aykırı işler yapmakla meşgulse diyelim ki kahvehânedede birileri kumar oynuyor. O da sandalyeyi çekmiş, kumar oynayanların ellerine bakıyor, seyrediyor.

Bu ne?

Günaha batıyor, günahla meşgul. İsterse o esnada elinde tesbih, dilinde Allah'ın zikri olsa bile "O anda günah yolunda geçiriyorsa ve Allah'ı zikretmiyor." demektir.

Binaenaleyh zikir, Allah'a itaat şartıyladır; onu da hiç unutmayalım. Televizyon seyrediyor, günahlı bir halde günahlı bir yolda; "O zaman zikretmiyor." demektir. Artık misalleri siz zihninizden bulun. "O anda yaptığı iş günahlıysa elinde tesbih, dilinde kısırtı olsa bile zikretmiyor." demektir. Çünkü o andaki hâli Allah'ın rızasına uygun değil.

Burada iki seferdir aşr-ı şerîflerde zikir konusunun gelmesi çok mânidardır. "Vaktimizi zikirle geçirelim, boş geçirmeyelim." diye hepimiz için bir mânevî işarettir. Çünkü burada yapılan ibadetlerin sevabı çoktur. İnsanın vaktini boşuna geçirmemesi zaten her yerde vazifesi. Ama özellikle burada az bir zaman bulunacaksınız, misafirsiniz, gideceksiniz. Burada vaktin güzel geçmesi, zayi edilmemesi, nefeslerin harcanmaması daha önemli oluyor. Onun için burada zikre

daha çok dikkat etmeye ihtiyaç var. Vakitlerinizi Allah'ın zikriyle meşgul olarak geçirmeye gayret edin.

Biliyorsunuz ibadetlerin umumi kaide olarak zahmeti çok oldukça sevabı çoğalır. *Ahmezühâ* “en zahmetlisi” ibadetlerin en çok sevap kazandıranı en zahmetlisidir. Kural budur ama belki zikrullahı bu kuralın dışında görebiliriz. Zikrullahın istisnâî bir meziyeti var. Zikrullah en kolay ibadet olduğu halde en sevaplıdır. Hadîs-i şerîflerde Peygamber Efendimiz buyuruyor:

c. En Sevaplı Meşguliyet Zikrullahtır

“En sevaplı meşguliyet zikrullahtır.”

Halbuki çok kolaydır. O kadar kolaydır ki hasta insan bile yapabilir, felçli insan bile yapabilir. Dudağı bile kıpırdayamıyor ama şuuru yerindeyse içinden “Allah” der. Adamcağız parmağını kıpırdatamıyor; o kadar dermansız, halsiz ama zikrullah yapabiliyor. O kadar kolaydır, o kadar hafiftir.

Sonra Cenâb-ı Hak kendi ismini, ism-i hâsı olan lafza-i celâli öyle kolay telaffuz edilen harflerden terkip buyurmuştur ki öyle yaratmıştır ki “Allah” söylenişi çok rahat olan bir kelimedir. İnsan onu diyemese “hu” der. “Hu” nefesi bile zikirdir. “Hu” da O demek, “huvallah” yani “Allah düşünüldüğü zaman nefesi dahi zikir demek.” oluyor.

Nefes almak hayat alametidir. Bir nefes alımı kadar kolay ibadettir. Sevabı bütün diğer ibadetlerin hepsinden daha fazladır ve bütün

diğer ibadetler zikrullahla yapılırsa zikrullahla birlikte olursa sevabı çok olur. Zikrullahsız olursa sevabı olmaz. Zikri çok yaparsa cihadı en sevaplı cihat olur. Zikri çok yaparsa, orucu en sevaplı oruç olur gibi.

Zikrullah hem kendisi ibadetlerin en sevaplısıdır hem de bütün ibadetleri en sevaplı hâle getiren mübarek bir iştir. Çok da kolaydır. Bir de rütbesi çok yüksektir.

Zikrullahın şerefi iki bakımdan çok yüksektir:

Bir; sen Allah'ı zikrederken Allah da seni zikreder. Bu âyet-i kerîme *fe'zkrûni* madem ben size peygamber gönderdim, bu kadar nimetler ihsan ettim; o halde "Siz beni zikredin."

Ezkürküm "Ben de sizi zikrederim."

Allah kendisini zikredeni zikrediyor. Bu çok büyük bir rütbedir.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem'e* Cebrail *aleyhisselam* gelmişti. Peygamber Efendimiz'in yanında Ebû Bekir es-Sıddîk *radıyallahu anh* Efendimiz de vardı. Peygamber Efendimiz ona buyurdu ki;

"Yâ Ebû Bekir! Bana şimdi Cebrail geldi."

Tabi o görmüyor.

“Cebrail geldi, sana Allah’ın selamını getirdi.” deyince, Ebû Bekir es-Sıddîk ağlamaya başladı; “Dayanılr şey değil.” dedi. Cenâb-ı Hak’tan Cebrail vasıtasıyla, Cebrail’den Peygamber Efendimiz vasıtasıyla bir insana selam gelmesi ne devlet, ne saadet, ne nimet, ne şereftir!

Bir insan Allah’ı zikrederse sizin bizim gibi kimi âciz nâçiz kullar bile Allah’ı zikrederse ne oluyor?

Fe’zkrûnî ezkrüküm. “Siz beni zikredin ben de o zaman sizi zikrederim.”

Allah kulunu zikrediyor; “Ey kulum! Sen beni zikir mi ediyorsun?” diye o da kuluna “Kulum!” diyor. Allah’ın kulunu zikretmesi “devlete, nimete ermek” demek. Bu bakımdan şerefli dir.

Benim hatırladığım ikinci şerefi *ene celîsü men zekerenî* buyurulmuştur:

“Allah zikredenle beraberdir, zikredenin yanındadır, zikredenin sohbetdaşıdır, meclis arkadaşıdır, dostudur, yanındadır.”

O zaman o da tadına doyum olmaz bir müjde oluyor. Çok büyük bir nimet oluyor. Onun için zamanınızı boş geçirmeyin. Zikrullahtan diliniz fariğ olmasın, boş kalmasın, gafil olmayın. Dilinizle ve gönlünüzle Allah’a itaat yolunda olun; yanlış işler yapıyorken değil.

Bir adamı anlattılar, ismini ben biliyorum da söylemiyorum, öldü. Revak Gazinosu'nda, deniz kenarında, safalı yerde içki içiyorlarmış, aynı masada bulunan bir şahıs var, -o da bana yakınlık gösteriyor- ben fakültede talebeyken o anlattı. Ötekisi meşhur yazar çizer takımından alim diye tanınan bir kimse. İçki içiyorlarmış.

“Masada kafayı bulunca fırladı, ayağa kalktı, ‘Yâ Ali!’ diye feryadı bastı.” diyor.

Be adam! İçki masasında yaptığın iş yamuk iken senin öyle “Yâ Ali, yâ Veli!” demenin bir faydası yok.

Nesi olur?

Zararı olur. Hatta Cenâb-ı Hak o zaman cezalandırır.

Günah yolunda olmadan Cenab-ı Hakk'ı güzelce zikredelim. Gafletle vakit geçirmemeye çalışalım. Hepimize nasihat; başta kendi zâtım olmak üzere nâçiz şahsım olmak üzere. Çünkü görüyorsunuz Allahu Teâlâ hazretleri emrediyor.

“Bilgimize yeni bilgi katılsın.” diye gelelim yeni bir hadîs-i şerîfe.

Bu cemaat buraya niye toplanmış?

Hadîs-i şerîf okuyoruz, bilgimizi artırıyoruz. “Dinden bir bahis öğrenmek,

dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha kıymetlidir.”

Okuduğumuz hadîs-i şerîf Âişe anamızdan, Âişe-i Sıddıka validemizden. Peygamber Efendimiz’in zevcesi, Ebû Bekir es-Sıddîk Efendimiz’in mübarek kızı Âişe anamız; alim, fakîh, bilgin, tabip. Doktorluğu da var. Hanım doktorlar bilsinler ki Âişe anamızın doktorluğu da var. Hatta sahabeden birisi diyor ki;

“Anacığım! Ben senin fıkıh bilgini garipsemiyorum, tefsir bilgini garipsemiyorum, ferâiz bilgini garipsemiyorum. Tabi Resûlullah’ın yanındasın, zevcesisin, elbette bunları bileceksin, bunlara hayret etmiyorum. Ama sen bu tıp bilgilerini nereden buldun? Nereden öğrendin?” diye sormuş.

Demek ki meraklı, tabiatinde ilim tabiati var, toplamış; çok güzel bilgilerle faydalı oluyormuş.

O rivayet ediyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz şöyle buyurmuş:

İzâ enfekati’l-mer’etü min taâmin beytehâ ğayra mufsidetin kâne lehâ ecrühâ bimâ enfekat ve li-zevcihâ ecrühû bi-mektesebe ve li’l-hâzini mislü zâlike ve lâ yenkusu ba’dühüm min ecri ba’din şey’â.

Burada dinleyicilerimin bir kısmı hanım hatunlar, muhterem hanımlar, bir kısmı da beyler, mübârek kardeşlerimiz; şimdi iki

tarafa da yarayan bir hadîs-i şerîf çıktı. Çekişmeye lüzum yok, kıskanmaya lüzum yok. Herkesin memnun olacağı bir hadîs-i şerîf çıktı.

d. Kadının Evin Yiyeceğinden İnfak Etmesi

İzâ enfekati'l-mer'etü min taâmi beytehâ. “Hatun, evin yiyeceğinden fukaraya infak ederse.”

Mesela karşıdaki yoksul, dul, kulübede yaşayan kadıncağıza bir tabak gönderdi. Yahut surların gediğini tenekelerle kapatmış yaşayan zavallı fukaracığa. Ama beyine sormadı. Hazırladığı yemekten bir tabak o ihtiyar kadıncağıza götürdü.

“Kadın evinin yiyeceğinden infak ederse sadaka, hayır verirse.”

Min gayri müfsidetin. “İşi berbat etmeden, hepsini verip de evdekileri sıkıntıya sokmadan, fesat, fitnelik sıkıntı hâsıl olmayacak şekilde verirse.” *Kâne lehû ecrehâ kâne lehâ ecrühâ.* “Bu verdiği tabak” diyelim. Burada “yemek” diyor ama kıyas yoluyla, yemek olmasa da giyecek olsa, giyecek olmasa da para olsa yine aynı kapıya gelir, Allahu a'lem. Çünkü parayla da bunlar alınabilir.

“Bu sadakayı verdi.” diye bu kadına sevabı yazılır. Allah ne kadar sevap ihsan edecekse bu kadına sevabı verir. Sadaka vermeyi aklından geçirdi, düşündü, götürdü verdi; kendi şuuruyla, düşüncesiyle buldu.

“İnisiyatif” diyorsunuz ya ben yabancı kelimeleri hiç kullanmak istemiyorum ama siz iyi anlayın, tercümesi olsun diye onları da söylüyorum. Siz de kullanmayın. Yabancı kelimeleri kullanmak bile bir mağlubiyettir. Hiçbir şey kullanmayacağız.

Hep kendi kelimelerimizi kullanacağız, kendi kelimelerimizi öğreneceğiz. Bizi anlamak isteyen de bizim kelimelerimizi öğrensin. O vesileyle belki İslâm'ı da öğrenmiş olur

O hayrı düşünüp yaptığından dolayı kadın sevabını alır.

Ve le zevcihâ ecrühû. “Eşine de kocasına da bu verilen sadakanın sevabı yine yazılır.”

“Ama haberi yok.”

Olsun, yine yazılır. Adam dükkânda, kadın hayır yaptı; adama sevap yazılır. Ama adamı kızdıracak miktarda değil; eve gelince patırtı kopmayacak tarzda, mâkul ölçülerde. Adama da sevap yazılır.

Bi-mektesebe. “‘O parayı o kazandı, o yiyeceği o kazandı.’ diye adama da sevap yazılır.”

İki. Bitti mi?

Bitmedi, dahası var.

Ve li'l-hâzini mislü zâlik. “Vekilharca da sevabı gelir.”

“Evde kahya veya hizmetçi kadın varsa sevabı ona da gider.”

Ve lâ yenkusu ba'duhüm min ecri ba'dın şey'a. “Birisine verilen sevap, ötekisinin sevabından bir şey eksiltmemek şartıyla.”

Cenâb-ı Hak ortaya bir sevap koyup da bunun yarısını adama, üçte birisini hanıma, üçte birini bekçiye vermiyor. Hepsine sevabı tam veriyor. Üç defa verilmiş gibi oluyor. “Kadın vermiş.” gibi sevap alıyor, “adam vermiş” gibi sevap alıyor, “vekilharç, hizmetçi, bekçi, dadı neyse o vermiş” gibi sevap alıyor.”

Şimdi öyle evliler kalmadı Şimdiki evliler, kaynanaya bile dayanamıyor. Herkes müstakil evde duracak. Eskiden konak varmış. Konakları gördük de içindeki yaşayışlara eremedik. Konak varmış. Biz de konaklarda bulunduk. İftarlar verilirdi. Yemeklerini yedik biliyoruz ama Erenköy’de filan konağın içinde evin beyi varmış artık paşa mıydı yüksek bir devletli miydi kim idiyse. Onun hanımı varmış. Adamın kız kardeşi, hala varmış. Kadının kız kardeşi, teyze varmış; yaşlı, dul, muhtaç. Ondan sonra köyden gelen çocuğa bakan “mürebbiye dadı” varmış. Konak bir âlem imiş. Şimdiki evler gibi değilmiş.

Şimdi kıza gidiyorlar, talip oluyorlar.

“Allah’ın emriyle kızınızı oğlumuz istiyoruz.”

“Oğlanın maaşı ne kadar? Beraber mi oturacak ayrı mı oturacak? Ayrı otursunlar. Ayrı otururlarsa veririz.”

Eskiden böyle değilmiş. Hazin, kâhya varmış; o da sevap almış. Şimdi evler küçüldü.

e. Borcunu Ödemekte Zorlanan İnsana Mühlet Vermek

İkinci hadîs-i şerîf. Üç tane okumak niyetindeyim, tahammülünüzü çatlatmazsam, sınırı aşmazsam. Bu işi ölçenler kenardan ölçsün, kırmızı işaretini yaksın.

Ve an Ebi’l-Yeser. Yeser diye harekelemiş, *radiyallahu anh.* Hareke olmasaydı ben *yüsur* okurdum.

Ve an Ebi’l-Yeser. Arapça’daki isimler kıyas da kabul etmez. Hiç öyle “Benim dilbilgim şöyledir.” demeye gelmez. Çocuğun ismi büyükler ne koyduysa öyledir. Duyulduğu gibidir. Ebû Yaser yazmış, Ebu’l-Yaseru’bnü Amr el-Ensârî imiş. Akabe bey’atinden *huravi* Bedir harbine de katılmış, Bedr-i mübarek ki Aşere-i Mübeşşere’den sonra sahabenin en yüksek tabakası Bedir’e katılanlardır.

Ve bu Bedir harbinde ne yapmış?

Peygamber Hz. Abbas’ı esir almış,
Efendimiz’in amcası karşı

taraftaydı, mecburen öyle olmuştu; onu esir almış.

Esir alan, o esirin üzerinde hak sahibi. Sonra Peygamber Efendimiz zaten onu yaptırdı. Çünkü Hz. Abbas'ın eskiden beri Peygamberimiz'e yardımı, muhabbeti, imanı vardı da mecburen orada kaldığı için Mekke'de kaldığı için cesaret edememişti; onu esirlikten kurtardı. Hz. Abbas'ı esir alan, Abbas'ta *s* harfi var, Ebu'l-Yeser'de de *s* harfi var, *b* harfi var; oradan hatırınızda kalabilir.

Bir şeyin hatırda kalması için başka şeylerle düşünürseniz birkaç yönden düşünüp bağlantı kurarsanız, o zaman hatırda kalması kolay olur. Hafızanın kuvvetlendirilmesinin kurallarından birisi budur. Doktorlar daha iyi bilir; ben biraz kusurlu söylediysem kusuruma bakmasınlar.

55 yılında Medine'de vefat etmiş, hicretten 55 yıl sonra, demek ki Baki kabristanında.

Kâle. Bunu râvî diyor. Râvînin sözü.

“Şu gözlerimle gördüm.” demiş.

Bu, sözü kuvvetlendirmek için bir unsur. İki parmağıyla iki gözü işaret ederek; “Şu gözlerimle gördüm.” demiş. O da unutulmaz. Onu gören bir daha bu manzarayı, bu hadisi unutmaz.

Bu da bir görsel eğitime giriyor. “Görsel” kelimesinin kusuruna bakmayın,

biraz uydurukçadır. “İki gözümle gördüm.” demiş, parmaklarıyla işaret etmiş.

“Şu iki gözüm gördü.” demiş.

Râvînin söylediği şekilde terceme edelim.

“Şu iki kulağımla duydum.” demiş.

Şu iki gözüm gördü, şu iki kulağım işitti ki -şimdi hadîs-i şerîfi söyleyecek- bu hadisi artık unutmazsınız, Medine hatırası olarak size yeter inşaallah.

Bakalım ne demiş?

“Ve şu kalbim de onu idrak etti.”

“Şu iki gözüm gördü, şu iki kulağım duydu, şu gönlüm, kalbim de meseleyi kavradı.” demiş, kalbine de parmağıyla işaret etmiş.

Ve eşâre ilâ niyyâti kalbihî. “Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kalbi tarafına işaret etmiş.”

“Şu gözlerim Resûlullah’ı gördü, şu kulaklarım işitti, şu kalbim Resûlullah’ın sözlerini muhafaza etti, idrak etti, kavradı ki.”

Yekûlu Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. “Şöyle diyordu:”

Sahih bir hadîs-i şerîf. Hani bazıları sorarlar, bizim radikaller hemen sorarlar. Aman, dikkat edin, hadisi öyle öğrenin:

Okuduğunuz hadis sahih mi?

“Sahih, buyurun.”

İşte sayfası, isterseniz fotoğrafını çekin. Eskiler böyle öğrenmişler; onun için ilim sapasağlam gelmiş.

Arapça bilenler terceme etsin. Anladınız mı, anlamadınız mı? İmam Hatip’te okuyanlar! Arapça’nızı yoklayın.

Enzara, nazara kökünden *if’al* bâbında.

Ne demek?

Aslında *nazar*, “görmek” demek ama *anzara* burada “mühlet vermek” demek. Mâna biraz başka tarafa kayıyor.

Mu’sir ne demek? *Mim ayın sin re*.

“Kim bir *mü’sire* mühlet verirse.”

Va’sir.

İnne maa’l-usri yüsrâ.

O ne demektir?

“Zorluğun yanında kolaylık var.” demektir.

Mu'sir. “Borcunu ödemekte zorlanan insan.”

Zorlanıyor, borçlu ödeyemiyor. Hâkimler, müfettişler bu kelime size lazım.

Mugsiren. Adam zorlanıyor; borcunun vadesi geldi. Bu hafta falanca kimseye şu kadar para vermeye söz vermiş, veremiyor. “Ödemeyen, borcunu ödemekte zorlanan kimseye kim; ‘Hadi biraz daha vaktini uzattım.’ derse mühlet verirse.”

Müsamaha gösteriyor, acıyor; “Hadi biraz daha derse.”

Bazısı ne diyor?

“Yok, şu anda vermen lazım.” diyor.

“Sıkışığım.” diyor.

O da;

“Yok, ben anlamam. Nereden bulursan bul.” diyor.

Tabi bazen bu gibi olaylar başınıza gelmiştir. Yalandan vermek istemiyor, bu da bastırıyor. Yalancı; kasasında para var, kasasında yoksa evde var. Vermek istemiyor; o ayrı.

İyi niyetli ama ödeyemiyor; “Kim ona mühlet verirse.”

Ev vadaa lehû.

Yahut ne demek?

f. Kıyamet Günü Allah'ın Gölgesi

Vadaa, yadau. Dat ile koymak ile demek.

“Borcu onun üzerinden alıp yere koyarsa affederse” demek. Ya mühlet verirse ya da borcunu affederse ama ödemek isteyen insan samimi; şimdiki gibilerden değil.

fî zıllihî. “Allah o kolaylık gösteren alacaklıyı, gölgesinde gölgelendirir.”

“Gölgesinde gölgelendirir.” ne demek?

Buna benzer tabirler başka hadîs-i şerîflerde geçer; “Başka gölgenin olmadığı kıyamet gününde Allah onu gölgesinde gölgelendirir.” diye geçer.

Gölge olmayan gün neresi, ne zaman?

Mahşer yeri, mahşer günü.

Mahşer günü nasıl olacak?

Bütün insanlar mahşer yerinde Arasat meydanında toplanacaklar ve gökyüzünde mâni, engel olmadan güneş tepelerine yaklaştırılacak; insanlar, müthiş bir güneşin sıcağın, hararetin altında kalacak.

Gölge yok; hem de sarık yok, başlık yok, şemsiye yok, takke yok. Korkunç bir sıcaklık

var. O kadar terleyecekler ki insanlar o günde -bunlar hadîs-i şerîften değil, ben açıklamak için söylüyorum- o kadar terleyecekler ki terin ıslaklığı yere 70 arşın aşağıya işleyecek.

O kadar terleyecekler ki adamın günahkârlığına, sorumluluğuna göre ter; kimisinin topukları kimisinin dizi kimisinin beli kimisinin göğsü hizasına kadar gelecek. Ter deryasında kalacak; kimisinin kulak memeleri hizasına kadar gelecek. Demek ki biraz daha yükselse ağzından girecek, o kadar ter olacak.

Bu ter neden?

Korkudan. *Fezâü'l-ekber* muazzam bir korku. “Acaba benim halim ne olacak?” diye insanlar büyük korku çekecekler. Mahkeme olmamış, daha bekliyorlar. İşte o günde birkaç tane gölge var.

Bir; hayır yapan, sadaka veren kimsenin sadakası gelecek, üstüne gölge yapacak. Hayrât u hasenâtı o kişinin başına gölge yapacak. Ve böylece bazı insanlar;

Tahte zılli sadakatih. “Sadakasının gölgesinde rahat, esen olacak.”

Ama daha bahtiyar, daha yüksek kimseler Arş-ı âlâ'nın gölgesinde gölgelenecekler.

Allahu Teâlâ hazretleri; “Yedi sınıf insan”dan bahsediyor, “Arş-ı âlâ'nın gölgesinde gölgelenecek bahtiyarlar.”

Onların durdukları yer, mahşer yeri seviyesinde olmayacak, yukarıda olacaklar. Mahşer halkı onlara dünyadakilerin gökteki yıldızları seyrettiği gibi aşağıdan bakacaklar. Onlar Arş'ın gölgesinde.

Bunlar kimler?

Allah'ın lütfettiği o kimseler sizler olabilirsiniz.

“Ben seni Allah için seviyorum, sen de öyle misin?”

“Ben de seni Allah için seviyorum.”

“Menfaat var mı?”

Yok.

“Akrabalık var mı?”

Yok. Birimiz Edirne'den, birimiz Kars'tan.

“Şu var mı?”

Yok.

“Bu var mı?”

Yok.

Neden?

“Biz müslümanız, din kardeşiyiz; ondan seviyorum.”

Allah için birbirini seven iki kişi *el-mütehâbbîne fi'llâh*, “Allah için muhabbet eden iki kimse, Arş’ın gölgesinde gölgelenecek.”

Siz olabilirsiniz. Çünkü muhabbeti bilse bilse ehl-i aşk bilir, muhabettullah ehli bilir. Siz olabilirsiniz.

Sonra “Allah’ı çok zikredenler Arş’ın gölgesinde gölgelenecek.”

O kimselerden de olabilirsiniz.

Neden olmasın?

why not?

Tesbihi, binlik tesbihi çıkarırsınız, karanlıkta şakır, şakır, şakır şöyle bir çekersiniz;

“Allah Allah Allah!” gözlerden şıpır şıpır yaşlar, o zaman inci gibi dökülüyor. Böyle insanlar da Arş’ın gölgesinde gölgelenir, olabilir.

Yedi sınıf insan. Onu sonra açıklayayım ama Allah’ın, gölgesinde gölgelendireceği kimseler. Tabi burada “Arş’ın” demiyor. Cenâb-ı Hak mahşer yerine *fî zulelin mine’l-ğamâm*, “Bulutlardan bir şeyle beraber tecelli edecek. Meleklerden bir bulut hâlesi ile.”

Mahşer halkının başları önde; başlarını kaldıramayacaktır. Öyle bir azamet, öyle bir manzara, peygamberler tir tir titreyecekler. Herkes kendi nefsinin telaşına düşecek; öyle bir gün. Anelik evlatlık kalmayacak, karılık kocalık kalmayacak, kardeşlik kalmayacak.

el-Ehillâü yevme'd-dîn ba'duhüm li-ba'dın aduvvün. “Bu dünyadaki samimi dostlar, sırdaş, arkadaşlar orada birbirlerinin düşmanı olacaklar.” *İlle'l-müttekîn.* “Sizler hariç muttakîler hariç. Muttakilerin dostlukları devam edecek.”

O da olabilir. Arş'ının gölgesi de olur, bilmediğimiz başka bir gölgeyi de kast etmiş olabilir Resûlullah Efendimiz.

Tahte zılli arşî demiyor, tahte zıllihî “Cenab-ı Hakk'ın yarattığı bir gölgede” artık o neyse. Meleklerle tecelli ettiği o zaman mı, başka zaman mı Allahu a'lem.

Bu hadis sahihtir.

“Hocam! Şimdi bize öyle bir hadis okudun ki enflasyon denilen bir canavar var. Ağızını açtığı zaman etrafa alevler çıkıyor. Kuyruğu uzun, dinazorlar gibi. Sağa sola çarptığı zaman binaları yıkıyor, cildi var zırlı, pençeleri var, tırnakları var. O enflasyon canavarı, paraları pulları yutuyor. Servetleri yok ediyor.

Bu enflasyon canavarı varken, kim kime borç verir de kim kimin borcunun vadesini uzatır da kim kime bağışlar?

Bu düzen değişip de İslâmî düzen gidip de başka düzen gelince buna karışmam. Bu hadîs-i şerîf İslâmî ülkeyi anlatıyor. İslâm iktisadını anlatıyor. Öyle yandan çarklı, yamuk şeyleri anlatmıyor.

İslam'da faiz haram, şimdiki düzende faiz cari; faiz ne kadar yüksekse enflasyon canavarı o kadar büyük oluyor. Enflasyon canavarı, yere göğe sığmıyor. Sağa sola çarptığı zaman devletleri yıkıyor, hükümetleri yıkıyor. Falanca hükümet devriliyor, falanca hükümet batıyor. İslâm bırakılınca her yerden zarar gelir. İslâm'ın olmadığı yerde, her şeyden zarar gelir.

Allahu Teâlâ hazretleri her işimizi İslâm'a göre yapmaya bizleri muvaffak eylesin. Her işimiz İslâm'a göre olsun. Allah'ın rızasına uygun olsun, Resûlullah'ın sünnetine uygun olsun.

“Hocam! Her işimizle neyi kast ediyorsun?”

Sakalı bile kast ediyorum; sakalı kazımak veya kazımamayı bile kast ediyorum. Pantolonu, çatal ayaklı pantolonu bile kastediyorum, yemek yemenin şeklini bile kastediyorum, evlenmeyi bile düğünü bile kast ediyorum.

“Hocam! Düğün oldu mu düğün günü din iman bir tarafa konur, rafa kaldırılır. Düğün bittikten sonra yine raftan aşağı indirilir. Düğün günü onları arama.”

Neden?

İşte bir sel, âfet, âdet-i kehanet gelmiş; ona göre düğün olur. Kadın erkek ayrılmaz. Tuvaletler hazırlanır kadınlar onu giyer. Erkekler grand tuvalet giyinirler; papyon, kravat, kuyruklu ceket, siyah kıyafet, saçlar, sakallar, kılıklar, kıyafetler ondan sonra çalgıcılar gelir. Veya zaten salonun orkestrası, ışıkları vardır. Adam eğilir, reverans yapar; “Bu dansı bana lütfeder misiniz?” der, ötekisi de “Peki, lütfederim, niye olmasın?” der. Dönerler, dönerler, yerler içerler ve bir yuva böyle kurulur.

Temeli böyle çamurlu, çürük olan yuvanın âkibeti nasıl olur, varın kıyas eyleyin. Perşembe'nin gelişi Çarşamba'dan bellidir. Allahu Teâlâ hazretleri bizim her işimizi İslâm'a göre yapmaya muvaffak eylesin, Allah hepinizden razı olsun.

el-Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
27 Cemâziye'l-Evvel 1421 /
27.08.2000
Medine

[Bütün HAC VE UMRE SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

